

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Preceptoriu[m] Domini Gotscalci Hollen de ordine Heremitarum sancti Augustini

Hollen, Godescalcus

Nurmberge, 1521

VD16 H 4471

De incantatoribus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30748

Athenas extremas diruperunt media que operosior elaborata erat illibata duravit. Tertia nocte circa gallicantu strepitu aduenientiu hostium omne monasteriu visuz est a fundamentis moueri. Unus aut ceteris vultu terribilioz 7 statura celsioz: lanuas maiori vi concussas in fragmenta deiecit 7 arroganti gestu accessit ad sarcophagu in clamatoz nomine vt surgeret imperauit. Qua respondente. Nequeo pie vinculis. Solueris inquit malo tuo: statimqz cathenam: que ceteroz ferociam clauserat nullo conamine vt stuppa dirupit operculum tumbæ pede depulit: 7 apprehensam manu palam omnibus ab ecclesia extraxit ad fores vbi paratus erat equus niger: super quez misera illa imposita 7 mox ab oculis intuentium cum toto sodalicio disparuit. Audiebantur tñ clamores miserabiles p quatuor fere miliaria.

De incantatoribus.

Sunt qui transgrediuntur hoc preceptum sunt incantatores. Et dicuntur incantatores: quia arte verbis peragunt. vtz. xxvj. q. iij. ca. Igit gen⁹ diuinationis: vt sunt carminatrices. Querit vñ ortu habeat bñdictiones 7 carminationes q̄s vetule hodie sup infirmos 7 etiã viri q̄dam faciunt. Respondez q̄ p̄ncipiũ hõz fuit sacratissimũ. Nam apli 7 etiã viri sancti aliqñ fm illud Marci. vlti. In nomine meo demonia eiiciet 7 sup egros manus imponent 7 bene habebunt infirmos visitauerunt 7 ofones super eos 7 sacra verba ptulerunt: deinde deuoti sacerdotes similia rite pegerunt: ppter qd̄ deuotissime ofones 7 exorcismi sc̄ti repiunt hodie in antiq̄s ecclesijs ad oia q̄ homines facere 7 pati poterant p deuotos viros: applicati olim 7 sine ol̄ supstitiõ. Sz nũc supstitiosi hoies ex instinctu diaboli multa vana et illicita inuenerunt: q̄bus hodie vtunt circa infirmos homines 7 iumenta q̄ omni modo sunt falsa 7 cõtra fidẽ catholicã. Et sic grauitè peccant ille psone q̄ sic carminant pueros 7 etiã pecora. Querit vtrũ licitũ sit nomẽ iesu in lamina vel in carta scriptũ ligare ad collũ hois 7 tra ifirmitatẽ vl̄ morbu: Aidez q̄ nõ per decretũ. xxvj. q. iij. Si

q̄s ariolos. vbi d̄r. Si q̄s talibus philacterijs vsus fuerit anathema sit. Itẽz si q̄stio esset vera sequerẽt q̄ liceret morbos hoim vl̄ aialiu p sacra p̄ba adiurare. Cõsequẽs est falsum. Et oppositũ sepi⁹ p̄bat. In contrariũ est. Non minus licet portare nomen iesu ch̄ri ad collũ ligatũ q̄ figurã ad frontẽ: sed sc̄dm est licitũ ḡ 7 primũ. Añs ptz in autentica legenda sancti edmũdi archiepi cantuariẽsi. q̄ dũ esset studẽs 7 quadã vice socios suos prederet solitarius in prato subito velut a summo celi cardine speciosus forma p̄ filijs hoim dñs iesus ch̄s lapsus est in forma pueri 7 sc̄tm edmundum simplici salutatiõẽ p̄uenit dicẽs. Saluemi dilecte. Et ab eo requisitũ an ipsuz cognosceret. Et r̄ndit. Non. Tũc puer iesus. Mirabile est q̄ non me cognoscis cum in scholis sedeam a dextris tuis. Et adiecit. Respice in facie meã. Quõ cum ille fecisset repperit in facie ei⁹ illud bñdictum nomen sine titulo hois exaratu Iesus nazaren⁹. Subdit puer. Scribe hoc nomen meum in frõte tuo singulis noctibus 7 a cunctis malis me p̄tegẽte eris secur⁹. Itẽ in legenda bñ Bernardi legit q̄ cũ ipse bñs Bernardus efecisset demonũ de q̄dam muliere 7 recessisset: demon itẽz illam mulierẽ inuaderet. Tũc vir mulieris currens ad sanctũ Bernardũ qd̄ acciderat et indicauit. Statim bñs bernardus collo eius precepit aligari cartã p̄tinentẽ hec p̄ba. In nomine dñi iesu ch̄ri p̄cipio tibi demon vt amodo hanc mulierem contingere non presumas. Ergo p̄ r̄nsione ad dubiũ ponã distinctiõnem. Et secundo subiungã per documenta respõsionem. Est ergo notandũ q̄ triplex scriptura potest scribi in cartulis que ad collum ligantur. Ana est scriptura non continens nisi verba diuina: quoz signifi-cata cõmuniter habentur sine caracterib⁹ ignotis 7 admixtione aliquozũ verborum quoz nomia cõiter non habent: vt si quis scriberet ad illas cartas euangelium ioannis. In principio erat verbum 7 ofonem dominicam. Secundo põt esse scriptura contraria huic continens cõtraria verba supstitiosa 7 caracteres ignotos 7 fictos 7 hmõi. Tertio potest esse scriptura m̄

Preceptum primum

Erit ex his duobus: que contineat verba bona et mala et deuota et superstitiosa: qualia sunt nomina demonum cum signis fictis et characteribus ignotis. Et sicut distinxit de triplici scriptura: ita potest distingui de triplici platone scripturarum contra aliquod malum fugandum vel aliquod bonum procurandum. Ista distinctionem ponit archidiaconus in responsorio suo super canone. non liceat. xxvj. q. v. **I**stis suppositis sit hoc primum documentum. **D**ia breuia exarata continentia verba superstitiosa sunt simpliciter prohibita atque damnosa. Probat per illud. xxvj. q. v. c. Si quis artilos. vbi dicit. Si quis homini phylacterijs vsus fuerit anathema sit: sicut quidam portant in collo aut in bursa cartulas cum multis characteribus et verbis ignotis habentes fidei in his quasi illas portant: quod non corroborant aut suspendantur aut submergant aut non captiuentur ab inimicis suis vel diligantur a mulieribus. Sed illi tot demones secum portant: quot nomina ibi sunt ignota in illis literis et cartulis. **I**sti peccant primo contra diuinam legem: que dicit beatus vir qui sperat in eo scilicet deo. Sed isti spem suam ponunt in istis cartulis: quasi in illis sit aliquid numinis. De quibus **E**saie. xxvij. Posuimus mendaciam spem nostram. Secundo peccant contra legem canonicam que ponitur. xxvj. q. v. c. Si quis artilos. Idem dicit beatus Augustinus: et ponuntur eius verba. xxvj. q. ij. Ad genus superstitionis et magice artis pertinent omnes ligature atque remedia: que medicorum disciplina condemnat: siue in quibusdam precantationibus siue notis que characteres vocant: siue in quibusdam rebus suspendendis in collo atque ligandis. Tertio peccant contra naturam: quia isti characteres aut verba ignota quedam producant effectum. Aut ergo hoc habent a natura aut a dignitate aut ab institutione diuina. Primo non a natura: quia tunc omnibus portantibus ea prodesse: quia quod inest a natura vbiq; et semper inest. Sed hoc est falsum: quia solum profunt aliquando illis que adhibentur fidei: quod fit quodam pacto implicito demonum. Noui enim quandam mulierem que patiebatur dolorem oculorum. Accessit autem scholas interrogans an ne ibi esset scho-

laris sciens scribere litteram contra infirmitatem oculorum: que etiam permisit propinam. Venit vnus dicens se scire scribere talem litteram: quam et scripsit et clausit: ligans eam in quodam panno precipiens ei quod non aperiret. Mulier autem accipiens illam litteram portauit et sanata fuit. Finaliter autem volens scire scripturam illius littere et virtutem verborum aperuit eam: et eandem tradidit ad legendum. Continabat enim verba ignota et scandalosa cum characteribus: et in fine fuit scriptum. **D**ia bolus eruat tibi oculos: et reimponat tibi lutum in eos. Sed vnde habuit sanitatem nisi a demone: quia adhibuit fidem huic littere. Secundo illa verba non habent hoc a dignitate: quia tunc dignius esset portare patris noster quod fecit christus aut euangelium iohannis. Tertio non habent hoc ex institutione sicut verba quibus consecratur corpus christi. Talia ergo scripta sunt totaliter repudianda. Unde dicit Augustinus. libro. vij. de ciuitate dei ca. xxxiij. quod quidam custos porcorum reperit vnum librum continentem scripturam punitiois: quem liber fuit allatus ad consulum romanorum: quem consulatus destruxit ne veniret ad noticiam aliorum et inficeret eos. Si hoc gentiles: quod non faceret christiani? Legitur Act. xix. quod multi ex eis qui fuerant ephesi contulerant libros et combusserunt coram omnibus: et computato precio eorum inueniunt pecuniam denariorum quinquaginta milium. Ita fortiter crescebat verbum dei et confirmabatur. Si hoc fecerunt illi de libris dei aboli et inutilibus: quid facere non deberent christiani? Hodie per dolor apud quosdam christianos magis comparantur scripture fabulose: quam religiose: et prophane quam sane. Audiui quod quidam voluit vendere librum artis magice pro mille florenis: et alius emit. **S**ecundum documentum. Omnes cartule et ligature continent nomina christi et verba scriptura: sunt culpabiles: si eis iungantur characteres ignoti atque verba superstitiosa. Probat per Augustinum super Iohannem. sermone. vij. Singunt inquit spiritus maligni umbras quasdam honoris sibi metipsis: ut sic decipiant eos qui sequuntur christum. Sequitur. Ita non possunt seducere christianos ut det venenum. Ergo addunt mellis aliquid: ut per illud quod dulce

H est: lateat illud quod amarum est. Hæc Aug. Idem tenet archidiaconus in rosario. xxvj. q. vlti. c. Non obseruetis. vbi dicit. Qui in collectionibus herbarum carmina dicunt aut plectatolias pro quavis infirmitate scriptas super homines aut animalia ponunt propter simbolium: scilicet Credo in deum prepotentem creatorem celi et terre et in Iesum christum filium eius unicum dominum verum et cetera. Et orationem dominicam. Pater noster qui es in celis sanctificetur nomen tuum et cetera. Sequitur. Sciant se fide christianam peruariasse. Noui mulierem que voluit facere diuortium inter duos se mutuo amantes propter quod deberet salariari: scripsit in cartulis duos caracteres ignotos cum tamen alijs deuotis verbis et cetera. Et dedit cartulas ut portaret: et nulla sequitur diuisione. Secundo scripsit hæc eadem in caseo: et dedit illis ad comedendum. Accepit pullum nigrum et diuisit per medium: et obtulit unam partem diabolo: et aliam dedit ad comedendum illis duobus. Tunc sequebatur maximam odium inter eos sic quod unus alium videre non poterat. Unde hoc: nisi quia demon habuit tunc offertorium suum. Ergo in illis caracteribus ignotis semper fit cum demone pactus implicitus vel explicitus. Ex his patet correlariæ: quod grauiter peccant illi qui sapientes volunt fieri per partem notoriam. Ideo sanctus Thomas secunda secunde. q. lxxxvj. arti. i. Dicit quod ars notoria inefficax est et illicita: quia vititur quibusdam ad scientiam requirendam: que non habent finem se virtutem cauandam sciã: sicut in inspectione quarundam figurarum: et in platione quorundam ignotorum nominum. Ideo homo ars non vititur his ut causis: sed ut signis non diuinitus institutis sicut sacra: sed a demonibus. Et infra dicit ibidem. Etiam homo ars inefficax est ad sciã acquirendam: quia non fit per modum naturalem hominis sed adinueniendo vel addiscendo. Ergo ille effectus expectat a deo vel a demonibus. A deo sicut Salomon. iij. Regum. iij. Et christus discipulis dicens Luce. xxi. Ecce ego dedi vobis os et sapiam: quibus non possunt resistere omnes aduersarii vestri: sed demon non potest illuminare intellectum hominis ergo. Tertium est documentum: quod herbas virtuosas sine additione superstitio-

forum verborum licitum est ad colla suspendere infirmorum: probatur. Sicut se habent lapides virtuosos contra certas infirmitates: sic se videtur habere multe herbe contra infirmitates: scilicet lapides preciosi propter eorum virtutes licite in collo suspenduntur aut in anulo portantur. Hæc dicit archidiaconus in rosario. xxvj. q. iij. non liceat: quod ex illo capso colligitur quod in herbis est virtus sic et in verbis. Et infra. Hæc mirum si est in lapidibus. Rationem multiplicem huius assignat Albertus in libro mineralium. Pro cuius confirmatiõne recitat magister in scholastica historia super Exodus. ca. v. quod cum filia regis ethiopi nomine thauru maxime diligeret moysen nolens eius presentia carere: ipse moyses vir peritus astrologum duas sculpsit imagines: unam memorie: aliam obliuionis: et anulis eas inseruit: quarum unam scilicet memorie obtinuit: et aliam filie regis dedit. Sic quod illa virtute lapidis et imaginis obliuiscerebat de moysen. Et licet multi lapides habeant diuersas virtutes contra diuersas infirmitates: multi tamen lapides preciosi reputantur plus ex fama et opinione hominum: quam ex veritate: putant prolixè produxit laureatus poeta Fraciscus petrarcha lib. i. de remedio virtutis et fortune. c. xxxiiij. dicens. Si omnium que de his dicuntur aut scribuntur psalmi septima vera esset: sed nec septuagesima vera est neque profecto centesima: quod si ut Plinius ait: nulla fraus vite lucrosior: quam miret si et nulla numerosior. Sequitur ibidem. Vulgi habent opinio ebrietati resistere ametistos. Parumne igitur cause sit: cur ebriosorum poculis hæc gemma deseruit. Sequitur. De qua triumphare sobrietas sola potest. Hæc ille. Sic etiam herbe virtuose possunt portari ad collum. Hæc est verum si sine aliqua superstitione portantur aut carpuntur: ut carpenda per anulum aureum aut argenteum: aut herbam carpendo in die dominica aut infra missam. Si non carpatur: non deberet habere illam virtutem: hoc est superstitiosam: aut portare hanc herbam propter aliqua fortuita extrinsece ventura illicitum est. Unde Aug. lib. ij. de doctrina christiana. c. xxix. Aliud est inquit dicere. Illam herbam si biberis: venter tuus non dolebit. Et aliud est dicere. Illam herbam si collo suspenderis: venter tuus non dolebit.

Preceptum primum

E sibi probat contemperantia salubris: hic
supstitiosa significatio dāna. Solent em̄
homines in almania in vigilia sancti Jo-
hānis baptiste portare in zonis aut cingu-
lis herbam que dicitur arthemisia. Ad qd
valeat nondum legi. Sed fertur qd fiat cō-
tra puncturā cuiusdam nescio avis vel ver-
mis. Illa naturaliter timet arthemisiaz:
quod ad collum portetur per modum ferti
vel cinguli. Si aut portet propter aliquem
euentum fortuitū a vetulis fūdicatum: pu-
to qd tunc sit supstitiosum talem herbā por-
tare. Unde archidiacon⁹ in rosario dicit,
xxvj. q. vij. c. Non licet cingere domus lau-
ro aut viriditate arborū non est peccatū:
nisi illis qui credūt aliquid sibi acquiri aut
deperire nisi hoc ipsi faciant ex consuetudi-
ne: alias condemnemus gallicos qui coro-
nas deferunt lauri. Unde dicebat Joānes
de deo: qd hoc intelligendum est cum
quis ponit in hoc spem p̄ter deum. Hec
archidiacon⁹. Sed qd est de illis qui por-
tant reliquias sanctorū ad collum. De illis
dictum est superius in sermone de adora-
tione sanctorum. Si portantur ex fiducia
dei et sanctorum non est illicitum. Sed si
portant nō ex fiducia dei: sed ponēdo spes
suam in aliqua creatura est illicitum. Di-
cit etiam illium medicine particula sc̄ba. c.
xxxiii. q. cum aliq̄s epilepticus. i. patiens
morbum caducum cū est in periculo: id
est in passione sua. Si aliquis ponit os su-
per aurē patētis: et dicat ter illos versus:
proculdubio statim surget. versus. Caspar
fert myrrham. Melchior thus. Baltha-
sar aurū. Hec tria qui secum portauerit no-
mina regum. Soluit a morbo dñi pietate
caduco. Et subdit ille autor. Si scribantur
et portent in collo: p̄fecte epilepticus cure-
tur. Dicit etiaz qd pater vel mater vel ami-
ci ieiunent tribus diebus: et postea vadant
ad ecclesiam et audiāt missam: et postea sa-
cerdos fidelis dicat illud euangeliū qd dī
in ieiunio q̄tuor tēporū p̄ festū exaltatiōis
crucis. vbi dicit. Erat spumās et stridens.
Et hoc genus demontōz non elicit nisi in
ieiunio et orōne. Postea sacerdos scribat
illud euangeliū et suspendat ei ad collum.
Proculdubio p̄fecte curet. Anglici etiam

confidentissime credūt et asserunt: qd si de
auro et argento: qd rex anglie offert super
crucē in die parascēues: fiat anulus q̄ cito
epileptico ponit ad digitum in passione
existens tam cito surgit: et nunq̄ plus pati-
tur q̄ diu tenet anulum in digito. Si quis
etiam haberet anulum talem et non daret
patienti si videret iacentem statim anulus
perderet illam virtutem. Et his sequitur
qd licitum est bibliam seu euangelium pone-
re subtus membrum infirmoz. Patet per
Augustinū omel. vij. super iohannē super
illud iohannis. Rabbi quod interpretatur
magister. Nam cum caput inquit tibi do-
let laudamus si euangeliū ad caput posue-
ris et nō ad ligaturā cruris. Sequit infra.
Si ergo euangeliū ad caput ponit vt quie-
scat dolor capitis: ad cor vero ponitur vt
sanet a peccatis. Hec Augustinus vbi su-
pra. Documentū quartum. Contra mor-
bum hominū vel animalū licite adhibetur
christi nominis invocatio aut deuote orō-
nis vel adiurationis suffragiū presupposi-
ta illa triplīci distinctione in primo dicto.
Sicut potest fieri tripliciter in scriptura:
sic etiā in prolatione verborū. Patet. Nam
Act. iij. habet. Petrus et Iohānes ascen-
derunt in templum et in nomine Iesu christi
claudum curabant dicēdo. In nomine
iesu christi surge et ambula. Idē patz de ora-
tione contra dolorē vel morbū per beatum
Augustinū. ix. cōf. ca. iij. qui ad dolores
dentium precibus et orationibus amicorū
suorum fuit liberatus: dolore inquit denti-
um tunc cruciabas me: et cum intantū in-
gravesceret vt non valerem loqui: ascēdit
in cor meū admonere omnes amicos me-
os qui aderāt: vt des̄carent pro me deum
salutis omnimodo. Et scripsi hoc in cera: et
dedi eis vt legerent. Hec vt genua suppli-
ci affectu flexim⁹ fugit dolor ille. Hec Au-
gustinus. Idē patet in legenda Tiburtij
et Susanne. Cum Tiburtius quadam die
transiret: occurrīt hominī qui de alto lap-
sus fuerat: et ita caput et omnia mēbra qual-
sauerat: vt de sola sepultura ei⁹ ageretur
iuxta quem ipse accessit: et cepit dicere su-
per vulnera eius orationē dominicam et
symbolū. Et ita factus est homo solidatis

membris et incolumis quasi nihil contigisset ei mali. Tertio non minus est licitum ut certis orationibus deuotis sine admixtione superstitiosorum verborum ad expellendum corporalem morbum quam ad expellendum demonem et malignum spiritum. Sed per orationem deuotam demonem expellere licitum est: quod maior est vera. Adhuc patet ex consuetudine ecclesie que ante baptismum puerorum utitur adiurationibus quibus demon expellitur. Et christus Marci vlti. dixit. In nomine meo demonia eicient. Et. xxiiij. q. j. si per sortitias. Ibi dicitur quod maleficia debent curari per exorcismos. Tertio licitum est deus adiurare pro sanitate mentis et corporis ut deus liberet nos a malo mentis et corporis. Ideo dicimus. Per mysterium sancte incarnationis tue. Libera nos domine. Per natiuitatem tuam. Libera nos domine. Per circumcisionem et oblationem tuam. Libera nos domine. Per baptismum et ieiunium tuum. Libera nos domine. Per passionem et crucem tuam. Libera nos domine. Per mortem et sepulturam tuam. Libera nos domine. Tales orationes dicuntur adiurationes et obsecrationes. Ergo supra vulnus vel contra febres possunt licite dici. Iesu christe pro vulnera tua rogo te: ut vulnus hoc hominis vel animalis sanes. Sicut socrum symonis liberasti a febribus: ita hunc hominem sine tui nominis ignotis et signis superstitiosis qualia signa nonnunquam antique vetule facere solent. An magister in scholastica historia super actibus apostolorum. c. xix. dicit quod apud thebanas quidam cecus coram paulo et dionysio transiit. Et dixit dionysius paulo. Si dixeris illi ceco. In nomine christi Iesu vide et viderit: statim credam. Sed forte nosti verba magica cum quibus factus. Respondit paulus. ut tollas omnis suspitio dicas tu illa verba. In nomine iesu christi nati de virgine vide. Quod cum fecisset dionysius statim cecus vidit. Et credidit dionysius. Et factus est christianus. Nec tamen volo dicere: quod tam audacter et quasi preceptorie sicut apostoli dixerunt: dicere debet. Neque etiam omnes debent dicere indifferenter: sed solum viri sancti. Unde dicit Adonaldus in summa sua titulo de sortilegio. quod peccant mortaliter. Quid de carminantibus et car-

minatricibus quod carminant infirmos? Respondet. Si nil superstitiosum dant aut docent aut faciunt: sed tamen utuntur licitis precibus et adiurationibus: sicut per passionem et crucem et signa et si talia fecerint non peccant: nisi post exhibitionem factam ibi ab ecclesia. Sed tamen dicendum est: quod prohibendi sunt viri et mulieres a talibus: quia multa inutilia et superstitiosa solent admisceri: nisi forte sit sacerdos aut religiosus aut discretus aut etiam laicus siue vir siue mulier excellentis vite et probate discretionis: quia fusa oratio fit super infirmum: non super pomum et pirum aut cingulum aut similia. Iuxta illud Marci vlti. Super egros manus imponet et bene habebunt. Nec sunt homini persone prohibende a talibus: nisi forte quod ad exemplum illorum indiscreti et superstitiosi carminantes sibi usurpent abusum muniertes se exemplo illorum. Nec monaldus. Nam modernis temporibus carminatrices faciunt multas superstitiosas. Signant enim morbos hominum cum characteribus ignotis et verbis superstitiosis. Quedam enim vetule mesurant caput dolentis cum cingulo aut cum filo non bulito: dicendo in aure infirmi. Ignis non indiget calefactione et ceruisia non indiget potatione etc. aut alia verba et signa diabolica. Sed ecclesia inhibet illa: ut. xxvj. q. viij. ca. Admoneant fideles sacerdotes populos ut nouerint magicas artes incantationesque quibuslibet infirmis hominum nil posse remedij conferre. Non enim prent animalibus languentibus claudicantibus vel etiam moribundis quecumque mederi sed esse hec laqueos et insidias antiqui hostis quibus ille perfidus genus hominum decipere nititur. Et si quis hec exercuerit si clericus degradetur: si laicus anathematizetur. Nec ille. Ibidem. c. non obseruetis. Nam demones sepe immittunt morbos in hominibus: ut tales carminatrices demonem inuocent et honorent: ut. xxvj. q. iij. ca. sciendum. et dicit Augustinus. Sciendum est illos plerumque prenucciare ea que ipsi facturi sunt. Accipiunt enim sepe potestatem morbos immittere: et ipsum aerem viciando morbidum reddere et pueris atque amatoribus terrenorum comodorum malefacta suadere. Nec ibi. Quod autem aerem possunt viciare: patet per Valerium libro primo de miraculis. vbi dicit. Triennio continuo vexata pestilens

Preceptum primum

Etia ciuitas romana: cum finem tanti mali tamq̄ diuturni neq̄ diuina miscōia: neq̄ humano auxilio imponi videretur cura sacerdotū inspectis sibillinis libris animaduertūt nō aliter pristinā recupare salubritatē posse: nisi ab epidauro insula esculapius. i. filius apollinis esset accersitus. Mithis itaq̄ legat̄ vnica fatalis remedij opem auctoritate sua: que iam erat in terris amplissima simulachrū romani portauerūt & statim pestis cessauit. hec Valerius. Audiui de q̄dam medico peritissimo: q̄ debebat curare vnū habentē tibiam putridam: adhibuit om̄e genus medicaminis ad curandum: sed finaliter nō potuit. Quo dimisso adducta fuit vna vetula que suis carminibus tantū demonē infestauit: q̄ diabolus respōdit de crure dicēs: q̄ esset ibi ipsemet quintus in crure: & nulla arte posset expelli nisi p̄ artē illi⁹ vetule: que demones inde expulit: & hominē in crure sanauit. Cur hoc diabolus fecit nisi perfidiam illius vetule confortaret & cōfirmaret. Noui quendam in italia qui habuit illam gratiā: si tñ gratia debeat dici: qui sanauit om̄es epilepticos cum quibusdam verbis & signis legēdo euangelium super eos: quod legit̄ feria quarta in quatuor tēporibus: vbi dicit̄. Et erat spumans & stridens & c. legēdo illud versus quatuor partes mundi. Litatus fuit tandē p̄ suos superiores: & interrogat⁹ ab eis: quibus verbis & modis hoc p̄ficeret: dixit eis verba signa & modū: & patres viderunt q̄ multas superstitiones immiscuit & inhibuerunt sibi ne deinceps h̄ faceret.

Non adorabis deos alienos.

Septimi qui peccant contra illud preceptum sunt illi q̄ somnia obseruāt. De quibus Deutero. xvij. Non sit in te qui ariolos sciscitetur: nec qui obseruet somnia: sicut quidam gentiles: quibus demones in somnis apparuerunt reuelando eis futura. Hec vocatur diuinitio somniorum. Circa quod notādū: q̄ tribus modis contingit peccare circa somnia. **P**rimo credendo illud fantasma q̄ incubus dicitur fm̄ medicos: q̄ in somnis contingit: & appet q̄ sit q̄dā vetula antiqua calcās corpora: cadens super homines tanq̄ saccus

auene & multas alias fatuitates credunt vulgares de fantasmate: q̄ est sane fidei contrarium. Dicunt aut̄ medici q̄ euenit illis qui frequenter dormiūt resupini super nimia repletionē cibi & potus. Et euenit ex vapore corrupto & a calore resoluto op̄ pilans & aggrauans cerebrum & cor: ita q̄ spiritus plenarie non potest se diffundere ad totum corpus: imo primo deficit spiritus in extremis. Ideo videtur patienti: q̄ illud fantasma incipit ascendere a pedib⁹ & inde ad totum corpus. Qui enim ista frequenter accidunt nisi mediat̄ aliquid istorum: incurrit aut̄ apoplexiam aut̄ spasmus aut̄ paralysim aut̄ mortem subitanam.

Secundo peccant: qui credunt ea q̄ sūt in somnis vera esse & veraciter fieri. Sicut quedam vetule fatent̄ se cum diana paganorum dea vel herodiada cum innumera multitudine mulierum super quibusdam bestiis: nocturnis horis multarū terrarū spacia pertransire & eius iussioni velut dominic obedire. Tisserūt etiam ab illis creaturis se in melius vel deterius cōmutari: aut in aliā spēm vel similem posse transformari. De quibus dicit̄. xxvj. q. v. c. episcopi corūq̄. Ubi dicit̄ decretum. Si quidem ipse sathanas qui transfiguratur se in angelum lucis: cum mentē cuiusq̄ mulieris ceperit & hanc per infidelitatē sibi subiugauerit illico trāformatur se in diuersarū species personarum atq̄ similitudines: & mentem quam captiuam tenet in somnis deludens modo leta: modo tristia: modo cognitas: modo incognitas personas ostendens per deuia queq̄ deducit. Et cum solus spiritus hoc patit̄ infidelis: hoc nō in ania: sed in corpe euenire opinat̄. Quis em̄ in somnis & nocturnis visionibus non extra se ipsum educitur: & multa videt dormiendo que nunq̄ vigilando viderat? Quis enim tam stultus & hebes sit qui hec om̄ia que i solo spū sūt etiā in corpore accidere arbitratur? Quis ezechiel visiones dñi in spiritu: non in corpore vidit & audiuit: sicut ipse dicit. Statim fui in spiritu. Et paulus nō audet se raptū in corpe dicere. Sequitur. Qui talia credit & his similia pdit fidem & qui rectam fidem non habet h̄c nō est eius